

Становище

от проф. дпн Румен Иванов Стаматов –

Варненски свободен университет „Черноризец Храбър”

на дисертационен труд за присъждане на образователната и научната степен „доктор” в област на висше образование: 3. Социални, стопански и правни науки; професионално направление 3.2. Психология докторска програма: „Обща психология“

автор Андрей Вольгушев

тема: „КОГНИТИВНИ ДЕФОРМАЦИИ В УСЛОВИЯТА НА ПАНДЕМИЯ COVID-19“
с научен ръководител доц. д-р Красимир Иванов

1.Общо описание на представените материали

По избор на научното жури съм определен за негов член по процедурата за защита на дисертационен труд на тема „ КОГНИТИВНИ ДЕФОРМАЦИИ В УСЛОВИЯТА НА ПАНДЕМИЯ COVID-19 “ за придобиване на образователна и научна степен „доктор“ в област на висше образование 3.Социални, стопански и правни науки, професионално направление 3.2. Психология, докторска програма: Обща психология. Автор на дисертационния труд е Андрей Вольгушев – докторант към катедра „Психология“ във ВСУ „Черноризец Храбър“. Представеният от Андрей Вольгушев комплект материали е в съответствие с изискванията на ЗРАСРБ, Правилника за приложението му и Правилника за развитие на академичния състав на ВСУ „Черноризец Храбър“. Включва дисертационен труд, автореферат и приложени публикации.

2. Актуалност на тематиката и целесъобразност на поставените цели и задачи.

Психичното здраве и благополучие зависи от множество социални и персонални фактори. Към социалните фактори биха могли да се отнесат ситуации и събития, които сами по-себе си съдържат заплаха и усилват неопределеността и несурността относно бъдещето. Към тези социални фактори се отнасят пандемията и войните. От позициите на когнитивната

психология преживяванията на самите ситуации и силата на тяхното въздействие зависи от процесите на осмисляне или от когнитивните интерпретации на случващото се. Отношението между събития, когнитивни интерпретации на събитията и ефектите върху емоциите и поведението е теоретично и емпирично добре потвърдено. Това, което придава особена актуалност на изследването е опита да се очертаят връзките между две изключително актуални глобални събития – войната между Русия и Украйна и ковид пандемията и когнитивните изкривявания, породени не само от ситуацията, но и от влиянията на средствата за масова информация. По този начин работата придобива особена теоретична ценност доколкото се опитва да проследи връзките между когнитивните интерпретации, повлияни от медийните послания по посока на изкривяванията и как самите изкривявания водят да различни емоционални проблеми.

3. Познаване на проблема

Представеното изследване е теоретико-емпирично. Теоретичната част обхваща обстоен и задълбочен преглед на разбиранията върху изследваните конструкти – ситуации, тематизирани чрез ковид пандемията и войната, когниции, емоционални преживявания, и поведения. Ключовия концепт, който е обект на задълбочен анализ са когнитивните процеси, тяхната структура, и различните когнитивни изкривявания. Самите изкривявания са представени чрез съпоставителни анализи извлечени от различни източници и е предложена класификация на когнитивните изкривявания, допълнена от изкривявания свързани с конспирационни обяснения – обозначени като конспирационни изкривявания и изкривявания, свързани със суеверия (склонност към суеверия). Намирам за евристичен анализа посветен на връзките между влиянията на медиите и склонността към когнитивни изкривявания, което обогатява разбиранията за самите изкривявания и техния генезис.

Анализите са основани върху съвременните изследвания, обособени са различни променливи, които предсказват появи на различни видове когнитивни изкривявания при оценката на заплахата от развитието на разглежданите ситуации. Анализите върху когнитивните изкривявания са допълнени с преглед на ефектите от оценката на ситуацията и на представянето на ситуацията в средствата за масова информация – тревожност, безпокойства свързани със сигурността в бъдещето, заплахата за

здравето и т.н. Силата на травмиращи ефекти е разгледана чрез зависимостта от миналия опит, устойчивостта, и податливостта на когнитивни изкривявания.

Прегледът на различните теории върху основните констуркти завършва с обобщения, които очертават концептуалната рамка на емпиричното изследване. По този начин изследването притежава вътрешна консистентност.

4. Методика на изследването

Методиките са релевантни на основния замисъл, задачите и хипотезите. Методиките, с които се провежда изследването са:

- въпросник за лоялност към СМИ (средства за масова информация);
- въпросник за оценка на когнитивни изкривявания, включващ девет подскали;
- въпросник за оценка на склонността към конспиративно мислене;
- въпросник за оценка на склонността към суеверно мислене.

Въпросниците са с добри психометрични характеристики и апробирани в различни емпирични изследвания.

5. Характеристика и оценка на дисертационния труд

Дисертационният труд е с обем 327 страници в основния текст, който включва 57 таблици и 84 графики. Структурата включва увод като въведение в изследователската тема, четири глави, заключение, приложения и литература. Литературата включва 187 източника, от които 104 на руски език и 83 на английски език.

Изследването е изградено в две части: Първата е посветена на когнитивните процеси и изкривявания, видовете изкривявания, причините за появата на изкривяванията , ефектите от различните изкривявания върху преживяванията на заплашителните ситуации, влиянията на средствата за масова информация и предразположеността към изкривявания, оценката на когнитивните изкривявания. Втората е посветена на емпиричното изследване, и представя целите, задачите, хипотезите и методите на изследване. Резултати са релевантни на изследователския замисъл и разширяват разбиранията върху изследваните констуркти, което е отразено и в приносите на дисертационното изследване.

6. Приноси и значимост на разработката за науката и практиката

Приносите на Андрей Вольгушев са съдържателно обобщени и отговарят на проведеното изследване. Като цяло бих искал да отбележа следните приносни моменти:

-представено е оригинално разбиране на когнитивните изкривявания и техния генезис, както и класификация на когнитивните изкривявания;

-очертани са специфични следствия от влиянията на когнитивните изкривявания при преживяването на заплахата от негативните събития - ковид пандемията и войната между Русия и Украйна – влияния върху очаквания свързани с бъдещето, екзистенциални безпокойства, негативни емоции, несигурност;

-очертани са връзки между средствата за масова информация, типовете нагласите към средствата за масова информация , персонални особености и предразположения към развитие на определени когнитивни изкривявания;

-създаден е въпросник за оценка на когнитивните изкривявания, който е обогатен и може да се използва в терапевтичен и изследователски контекст.

7. Преценка на публикациите по дисертационния труд

Публикациите по темата на дисертационния труд са под формата на статии – 3 статии в научни списания, вписани в регистъра на НАЦИД.

8.Лично участие на докторанта

Андрей Вольгушев е бил редовен докторант към катедра „Психология“. Реализирал е самостоятелно цялото дисертационно изследване. Текстът, получените резултати и приноси са негово лично дело.

9. Автореферат

Авторефератът съдържа основните постановки в дисертационния труд, резултатите и техния анализ. Считаю, че е адекватен на дисертационния труд и обективно отразява теоретичните анализи и основните резултати, представени в съдържанието на изследването.

10. Препоръки за бъдещо използване

Бих препоръчал изследването да се разшири по посока на развитие на инструмента за оценка на когнитивните изкривявания като се потърсят допълнителните видове изкривявания.

Заключение

Дисертационният труд показва, че докторанта Андрей Вольгушев, притежава задълбочени познания по темата. Смятам, че кандидата отговоря на условията и реда за присъждане на образователната и научната степен „доктор“ по Закона за развитие на академичния състав в Република България, ППЗРАС, Правилника за развитие на академичния състав на ВСУ. След изтъкнатите аргументи, както и на цялостната положителна оценка за извършеното дисертационно изследване, предлагам на научното жури да гласува положително и да присъди образователната и научна степен „доктор“ на Андрей Вольгушев, за което давам и своя утвърдителен вот.

11 11 2023 г.

Идготвил становището:

/проф. Румен Стаматов/